

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yatga olindi
№ UDSA/2023-113
2023 yil 26.08

UMUMIY DEHQONCHILIK VA SOSIAL PSIXOLOGIKLIK
fanning

SILLABUSI
(qamabagi ta'lim shakli 2. kurs talabalari uchun)

Ilm sohasi: 500.000 - Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta'lim sohasi: 510.000 - Fizika va tabiiy fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 605.10700 - Tuproqshunoslik

Fanga oid ma'lumotlar

Fanning reolatsion kodi:	UDSB205
O'quv yili:	2023/2024
Semestr:	3
Kafedra nomi:	Ekologiya va tuproqshunoslik
Ajratilgan soatlar:	240 soat
Ajratilgan kreditlar soni:	8
Fan turi:	maqbuliy
Professor o'quvchi:	Saidov M.
F. mail / telefon:	(91) 586.85.66
Qabul soatlari:	Kafedrada tashqiqlangan reja, grafigi asosida
Soatlar taqsimoti	
	Semestr
	III
Umumiy o'quv soati	240
<i>Auditoriya soati</i>	120
<i>Ma'ruza</i>	60
<i>Amaliy</i>	60
<i>Mustaqil fan</i>	120

Termiz - 2023

Syllabus O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi 2021 yil 16. iyulidagi 311-son buyruqining 1-ilovasi "O'zbekiston Davlat Standarti O'zbekiston uzluksiz ta'limining Davlat Ta'lim Standartlari Oliy ta'limning Davlat Ta'lim Standarti Asosiy qoidalar" muntaziriasining 5.8 "Oliy ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari o'quv rejalari va o'quv dasturlari mazmuniga qo'yiladigan umumiy talablar" 10.2.4. "O'quv dasturlarini ishlab chiqish, tasdiqlash va ta'lim jarayoniga joriy etish quyidagi tartibda amalga oshiriladi:" bandi va shu bandning 2-xat boshi talabiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi: dots.Saidov M.

Taqrizchilar: S.M. Boltayev Termiz agrotekhnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti professori.

K.I. Fayziyev - Guliston davlat universiteti "Tuproqshunoslik" kafedrasini katta o'qituvchisi, q.s.f.f.d.

Syllabus Ekologiya va tuproqshunoslik kafedrasining 2023 yil 24.06.21-son yig'ilishida muhokama qilingan va fakultet Kengashiga tavsiya yetilgan.

Kafedra mudiri dots. M.B. Abramov

Syllabus Tabiiy fanlar fakulteti Kengashining 2023 yil 28.06.11-son yig'ilishida muhokama qilingan va universitet o'quv ustubiy boshqarmasiga tavsiya qilingan.

Syllabus universitet o'quv ustubiy boshqarmasining 2023 yil 30.06.11-son yig'ilishida tasdiqlangan.

O'quv ustubiy boshqarma boshlig'i dot.A. Xurramov

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS . Kreditlar
UDB205	2023-2024	3	8
Fan/modul turi	Ta'lim tili		
Ma'jburiy	O'zbek		
I. Fanning nomi			
Umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslik		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
		120	120
			Jami yuklama (soat)
			240

I. MODUL TAVSIFI (Description)

Umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslik fanida 30 ta mavzu bo'lib, 30 soat ma'ruza, 30 soat amaliy mashg'ulot va 120 soat mustaqil ta'lim va mustaqil ish rejalashtirilgan.
Umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslik 2 ta kichik moduldan ya'ni 1-modul (Umumiy dehqonchilik), 2-modul (O'simlikshunoslik), iborat bo'lib, har bir mavzu modul talablari asosida shuningdek, baholash me'zonlari hamda foydalaniladigan adabiyotlar ro'yhatini o'z ichiga oladi.
Umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslikning nazariy hamda amaliy bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga, rivojlantirishga yo'naltirilgan.

II. FANNING MAZMUNI

Fanning vazifasi, talabalarni tuproq unumdorligini saqlash va oshirish; dehqonchilikda tuproq rejimlarini boshqarish, begona o'tlarga qarshi agrotekniaviy, kimyoviy va biologik kurash, maydonlarni begona o'tlar bilan ifloslanganlik darajasini aniqlash, almashlab ekishni o'zlashtirish va joriy qilish; tuproqni sifatini ishlash; urug'lik materialni ekishga tayyorlash, ekish muddati, usuli va normasini belgilash; zamonaviy dehqonchilik tizimlarini qo'llash, ekologik holati yomon, buzilgan yerlarni qayta tiklash, o'simliklarning morfologik belgilarini, turlarini aniqlash, ekinlarning rivojlanish fazalari, shoxlanish tiplarini, gul tuzilishlarini fenologik kuzatish, ekinlarning urug'ini tashqi belgilariga qarab aniqlash bilan zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tanishtirish

III. ASOSIY NAZARIY O'QIM (ma'ruza mashg'ulotlari)

III.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: (THEMES)

1-modul. Umumiy dehqonchilik

1-mavzu. Kirish, Dehqonchilik qishloq xo'jaligining tarmog'i va fan ekanligi.

Dehqonchilikning maqsadi va vazifalari.

Dehqonchilik ishlab chiqarish sohasida va fan sifatida. O'ra Osiyo, xususan, O'zbekiston dehqonchilikning eng qadimiy markazlaridan biri ekanligi haqida asosiy tushunchalar. Mamlakatimizda va dunyoda dehqonchilik fanining rivojlanishi tarixi to'g'risida umumiy tushunchalar

2-mavzu. Dehqonchilikning qonunlari haqida

O'simliklarning hayotiy omillari. Hayotiy omillarning o'simliklar biologik xususiyatlarini va yetishtirish sharoitlariga bog'liqligi. Dehqonchilik qonunlari. Tuproqning madamiyati va unumdorligini o'rganish, dehqonchilikning muhim masalasi. Tuproqning suv, havo va issiqlik rejimlari va ularni dehqonchilikda boshqarish.

3-mavzu. Begona o'tlarning biologik xususiyatlari.

Begona o'tlar haqida, Begona o'tlarning keltiradigan zarari, Begona o'tlarning biologik xususiyatlari, Begona o'tlarni xisoblash.

4-ma'ruza. Begona o'tlarga qarshi kurash usullari

Agrotexnik yoki oldini oluvchi choralar, Biologik choralar, Kimyoviy choralar.

5-ma'ruza. Almashlab ekish
Almashlab ekish xaqida. Uzlaksiz ekish, Ekinlar yakkaziroachiligi, Almashlab ekishning ilmiy asoslari

6-ma'ruza. Almashlab ekishda oraliq ekinlar, Almashlab ekishning tasnifi

Intensiv dehqonchilikda almashlab ekishning axamiyati, Almashlab ekishda o'tmishdosh, oraliq va takroriy ekinlar, Almashlab ekishning tasnifi, Almashlab ekishni loyixlash, joriy ekish baxolash

7-mavzu. Tuproqqa ishlov berish.

Tuproqqa ishlov berish (tuproqni ishlash) ning ilmiy asoslari. Tuproqni ishlashdagi texnologik jarayonlar. Tuproqni ishlash tizimi va uslublari haqidagi tushuncha. Tuproqni asosiy (shudgor) va yuza ishlash. Tuproqqa ishlov berish muddatlari. Paxtachilikda tuproqlarni ishlashning o'ziga xos xususiyatlari. Tuproqlarga eroziyaga qarshi ishlov berish. Ishlov berish sonini kamaytirish (minimallashirish) haqida tushuncha

8-ma'ruza. Urug'ning sifat ko'rsatkichlari va ekish.

Urug'. Urug'larning fizikaviy mexanikaviy ko'rsatkichlari va ularning oldiga qo'yiladigan talablar. Urug'larning tozaligi, unuvchiligi va ekish uchun yaroqligi. Ekishning usullari, muddatlari, chuqurligi va me'yori. Ekishning oldiga qo'yiladigan agrotexnikaviy talablar. Vegetatsiya davrida o'tkaziladigan agrotexnikaviy tadbirlar, ularning oldiga qo'yiladigan talablar.

9-ma'ruza. Dehqonchilik tizimlari va ekologik muammolari

Dehqonchilikning bo'z yer tizimi. Dehqonchilikning qurik yer tizimi. Dehqonchilikning shudgor tizimi. Dehqonchilikning oddiy ekin almashlab ekish tizimi. Dehqonchilikning o't dalali almashlab ekish tizimi. Dehqonchilikning qator oralari ishlanadigan ekinlar almashlab ekish tizimi. Sug'oriladigan yerlarda almashlab ekish tizimi.

10-mavzu: Dehqonchilik tizimlarining tarkibiy qismlari

Sug'oriladigan yerlardan unumli foydalanish. Sug'oriladigan yerlarda kam sarajat evaziga yuqori hosil yetishtirish. Tuproqni shorlanishdan himoya qilish, botqoqlashishdan va eroziyadan saqlash

11-ma'ruza: Tuproqlarning o'g'itlar va pestitsidlar bilan ifloslanishi va ularni oldini olish

Pestitsidlar haqida. Pestitsidlarining atrof-muhitga ta'siri

12-mavzu. Sug'orish, botqoqlikni quritish, yer sho'rini yuvish.

Sug'orish, botqoqlikni quritish, yer sho'rini yuvish. Dehqonchilikda ekologik muammolar.

13-mavzu. Tuproq va suvning bir-biriga nisbati.

Tuproqning namlik dinamikasi, tuproqda suvning harakatlanishi, tuproqning havo rejimi

14-mavzu. Sug'orishning o'simliklar ildiz tizimining rivojlanishi va hosildorlikka ta'siri

Sug'orishning o'simliklar o'sishiga ta'siri, sug'orishning o'simlik ildi tuzilishi rivojlanishiga ta'siri, sug'orishning o'simlik hosildorligiga ta'siri

15-mavzu. O'g'itlash tizimining maqsadi va vazifalari. O'g'itlar hosildorligini oshirish manbai.

O'g'itlash tizimining maqsadi va vazifalari. O'g'itlash ekinlari hosildorligi va o'g'it me'yori o'rtasidagi munosabat. Qishloq xo'jalik ekinlaridan mineral o'g'itlar hisobiga olinadigan qo'shimcha hosil

2 - MODUL. O'SIMLIKSHUNOSLIK

1-mavzu. "O'simlikshunoslik" faniga kirish

Fanning maqsad va vazifalari. O'simlikshunoslik fanining rivojlanish tarixi. O'simliklarning o'sishi, rivojlanishi va hosildorlik. O'simlikshunoslik fanining tadqiqot usullari. Madaniy o'simliklar va ularning kelib chiqishi. Madaniy o'simliklarning tasnifi. Urug'larni ekishga tayyorlash va saqlash.

2-mavzu. Donli ekinlar

Donli ekinlarning umumiy tavsifi. Donli ekinlarning botanik va biologik xususiyatlarida guruhlanishi. Birinchi guruh don ekinlari. Donning kimyoviy tarkibi. Donli ekinlarning o'sishi va rivojlanish fazalari. Kuzgi va bahorgi don ekinlari

3-mavzu. Bug'doy, javdar, arpa va suli

Bug'doy, javdar, arpa va sulining xalq xo'jaligidagi ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, botanik va biologik tavsifi, navlari va agrotexnikasi. Bug'doy turlari. Bahorgi, kuzgi, qattiq, yumshoqbug'doy

4-mavzu. Ikkinchi guruh don ekinlari. Sboili, tariq.

Tarqamdon don ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Tariq, makkajo'xori, ok jo'xor va sholining kelib chiqishi va tarqalishi. Ularning botanik va biologik tavsifi, navlari, turlari, ekinlarni yetishtirish usullari va agrotexnikasi.

5-mavzu. Dukkakli don ekinlari

Dukkakli don ekinlari, ularning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Dukkakli don ekinlarning boshqa ekinlar bilan birgalikda ekishning ahamiyati. Dukkakli don ekinlarning azotfiksatsiyasi.

6-mavzu. No'xat, ko'k no'xat, soya va loviyaning xalq xo'jaligidagi ahamiyati

No'xat, ko'k no'xat, soya va loviyaning xalq xo'jaligidagi ahamiyati kelib chiqishi, tarqalishi, botanik va biologik tavsifi, turlari, navlari, hosildorligi, agrotexnikasi va yetishtirish texnologiyasi.

7-mavzu. Moyli va efirmoyli ekinlar

Moyli ekinlar. Kungaboqar, kunjut, yer yong'oq va maxsaming xalq xo'jaligidagi ahamiyati, kelib chiqishi va tarqalishi. Botanik va biologik tavsifi, turlari, agrotexnikasi.

8-mavzu. Efirmoyli ekinlar. Yer yong'oq, moyli zig'ir, kanakunjut

Yer yong'oq va moyli zig'ir, kanakunjut xalq xo'jaligidagi ahamiyati, kelib chiqishi va tarqalishi

9-mavzu. Tolalickinlar

Tolali ekinlar. Dunyo dehqonchiligi va respublikamizda yetishtiriladigan asosiy tolali ekinlar. G'oz va kanopning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi botanik va biologik xususiyatlari, turlari, navlari, agrotexnikasi va yetishtirish texnologiyasi.

10-mavzu. Tuganak va ildiz mevali ekinlar

Tuganak mevali (kraxmal to'plovchi) ekinlar. Kartoshkaning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, kelib chiqishi, botanik va biologik tavsifi, turlari, ekish muddatlari, navlari va agrotexnikasi, hosilni yig'ib terib olish texnologiyasi.

11-mavzu. Ildiz mevali (shakar to'plovchi) ekinlar

Qand lavlagining xalq xo'jaligidagi ahamiyati, botanik va biologik tavsifi, turlari, navlari va yetishtirish agroteknikasi

12-mavzu. Poliz ekinlarining umumiy tavsifi.
Qovun, tarvuz va qovoq haqida

13-mavzu. Yem-xashak ekinlari

Yem-xashak ekinlari. Beda va sebganing xalq xo'jaligidagi ahamiyati, botanik va biologik xususiyatlari, ularning turlari, yetishtirish usullari va agroteknikasi.

14-mavzu. Beda va uni yetishtirish

Beda va uni yetishtirish va uni xalq xo'jaligidagi ahamiyati

15-mavzu. Beda agroteknologiyasi
Bedaning almushlab ekishdagi o'ri.

IV. Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha tavsiya va ko'rsatmalar(list of seminar topics)

Talabalar tomonidan amaliy mashg'ulotlarning bajarilishi mustaqil ijodiy ishlashni shakllanishiga, ilmiy tadqiqot elementlarini anglashga, ilmiy adabiyotlarni o'qishga va tahlil qilishga yordam beradi. Talaba amaliy mashg'ulotlarni bajarish jarayonida nazuriy bilimni anglash, ularni umumlashtirish va amaliyotga qo'llab mustaqil ilmiy tadqiqot faoliyatini boshlashga tayyorgarlik ko'radi. Amaliy mashg'ulotlarni bajarish magistrantda axborotlarni tahlil qilish qobiliyatining rivojlanishiga va natijada nazariy bilimlarning mustahkamlanishiga olib keladi. Amaliy mashg'ulotlar bajarilishi talabadan fanning turli sohalarini bo'yicha amaliyotda olgan bilimlarni mustahkamlashni, yanada chuqurlashtirishni va umumlashtirishni talab qiladi. Har bir tanlangan mavzu ilmiylikni, zamonaviylikni talab qiladi, chunki har bir topshiriqda yangilik elementlari bo'lishi mumkin. Amaliy mashg'ulotlarning eng muhim omillaridan biri uning individualligi, talabamning qiziqishi va qobiliyatiga qarab belgilanadi.

Amaliy mashg'ulotlarning soatlar bo'yicha taqsimlanishi

№	1-modul. Umumiy dehqonchilik	Mavzu nomi
1	Begona o'tlarning ta'rifi	
2	Bir yillik begona o'tlarni o'rganish	
3	Ko'p yillik begona o'tlarning ta'rifi	
4	Datalarni begona o'tlar bilan ifloslanganligini aniqlash va xaritalash	
5	Gerbtsidlarining solish me'yorini aniqlash	
6	Almushlab ekish	
7	Rejalashtirgan hosilni olish uchun tuproqqa solinadigan o'g'it me'yorini hisoblash	
8	Suvlarning sifati sug'orish uchun yaroqliligi	
9	Sug'orish tarmoqlarining tarkibiy qismlari va ularning suv o'tkazish qobiliyatini aniqlash	
10	Tuproqqa ishlov berishni o'rganish	
11	Haydash va qator oramlarga ishlov berish sifatini baholash. 4-5	
12	Urug' va uni ekish	
13	Qishloq xo'jalik ekinlarini ekish va ko'chat o'tqazish	

14	Tomchilatib sug'orish texnologiyasini o'rganish
15	Tuproq bonitet ballini aniqlash (tuproq sifatini baholash)
	2-modul. O'simlik hunoslik
1	Donli ekinlar sistemikasi va anatomik tuzilishini o'rganish
2	Donli ekinlarni domiga qarab aniqlash, mayzalash, tuplanish fazalarini aniqlash.
3	Bug'doyning genetik guruhini va turlarini aniqlash
4	Ishlab chiqarish sharoitida makkajo'xorining Geterozis duragaylarini olish
5	Ikkinchi guruh don ekinlari. Shollning moriologiyasini o'rganish
6	Moyli o'simliklarni o'rganish
7	Moyli o'simliklarni o'rganish
8	Go'zaning umumiy tuzilishi va ildiz sistemasini va tolasini aniqlash.
9	Soya agroteknikasini O'RGANISH
10	Tuganak va ildizmevali ekinlarning umumiy xususiyatlari
11	Tuganak mevali ekinlar. Kartoshkaning biologik xususiyatlari. Asosiy navlarning tavsifi.
12	Poliz ekinlarini yetishtirish texnologiyasini o'rganish
13	Yem-xashak ekinlari.
14	Ko'p yillik qo'ng'irbosh o'tlar
15	Dukkakli o'tlarni sebganing morfologik tuzilishini o'rganish

V. MUSTAQIL TA'LIM VA MUSTAQIL ISHLAR (Independent study and independent work)

Mustaqil ta'lim ma'ruza, amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilmagan, ammo fan bo'yicha talabamning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzular doirasida berilgan topshiriqlarni o'z ichiga oladi.

Mustaqil ta'lim quyidagi shakllarda tashkil etish tavsiya etiladi:

• mavzularni normativ-huquqiy hujjatlar va o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish;

• mavzular bo'yicha referat tayyorlash;

• amaliy va seminar mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish;

• ilmiy maqola va tezislarni tayyorlash;

• fanning dolzarb muammolarini qamrab oluvchi loyihalar tayyorlash;

• nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash;

• amaliyotdagi mavjud muammolarning yechimini topish;

• o'rganilayotgan mavzu bo'yicha asosiy ilmiy adabiyotlarga annotatsiya yozish va boshqalar.

Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni, o'qitishning interfaol usullarini qo'llash talaba tomonidan mustaqil tanlanadi. Talabalar mustaqil ta'limni tashkil etish tizimlari tarzida, ya'ni uzluksiz va uzviy ravishda amalga oshiriladi. Talaba olgan nazariy bilimni mustahkamlash, shu bilan birga navbatdagi yangi mavzuni puxta o'zlashtirishi uchun mustaqil ravishda tayyorgarlik ko'rish kerak.

Mustaqil ta'lim uchun ajratilgan mavzularning soatlar bo'yicha taqsimoti

Mavzu nomi	
№	1-modul. Umumiy dehqonchilik
1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.
2	Sug'oriladigan, melioratsiya qilinadigan va yangidan o'zlashtiriladigan sharoitlarda tuproqni ishlash.
3	Primitiv, ekstensiv, oraliq va jadal dehqonchilik sistemalari va ularning ko'rinishlari.
4	Tuproqni ishlash
5	Urug', uning sifat ko'rsatkichlari va ekish
6	Dehqonchilik tizimlari va ekologik muammolar
7	Almashlab ekish
8	Dehqonchilikning ilmiy asoslari
9	Begona o'tlar va ularga qarshi kurash.
10	Begona o'tlarga qarshi kurash usullari.
11	Begona o'tlarni hisobga olish usullari.
12	Begona o'tlarni xaritaga tushirish
13	Almashlab ekishni ishlab chiqish
14	Almashlab ekishni rotatsiya jadvali va sxemasini tuzish.
15	Urug'ning tozligi va absolyut og'irligi va unuvchanligini aniqlash
2-modul. O'simlikshunoslik	
1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.
2	Moyli va poliz ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi.
3	Ildiz va tuganak mevali ekinlarning xalq xo'jaligidagi axamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsifiya etiladi.
4	Tuganak va ildiz mevali ekinlar
5	Moyli va efirmoyli ekinlar
6	Dukkakli don ekinlari
7	Donli ekinlar
8	Tolalekinlar
9	Yem.xashak ekinlari
10	Donli va dukkakli don ekinlar sistematikasi va anatomik tuzilishi.
11	Donli va dukkakli don ekinlarni gul to'plami va mevasini o'rganish
12	Tolali o'simliklarni ularning to'lasini va urug'iga qarab aniqlash.
13	G'o'zaning o'sish rivojlanishi va mevasi xalqlarining tuzilishi.
14	Tuganak va ildizmevali ekinlarning umumiy xususiyatlari, ularni urug'li, mayсалari, barglari va ildizmevasiga qarab aniqlash.
15	Yem.xashak ekinlari. Ko'p yillik va bir yillik dukkakli o'tlar.

Izoh. Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari hamda ularning bajarilish shakllari, tegishli maksimal ball va topshirish muddatlari modul – kredit bo'yicha taqsimot jadvalida berilgan.

Modul – kredit bo'yicha mavzularning taqsimoti

Modul	Mavzu	Mavzular	Dars turi	So'rt	Ball	Mustaqil ta'lim va mustaqil ish	Bajarish shakli	Vaqt	Ball	Muddat
1	1.1	1-mavzu. Kirish. Dehqonchilik qishloq xo'jaligining tarmog'i va fan ekanligi. Dehqonchilikning maqsadi va vazifalari.	M	2		Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.	Konspekt	2	0.3	
	1.2	Haydash va qator oralarini ishlov berish sifatini baholash	A	2	1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.	Konspekt	2	0.3	
	2.1	2-mavzu. Dehqonchilikning qonunlari haqida	M	2		Sug'oriladigan, melioratsiya qilinadigan va yangidan o'zlashtiriladigan sharoitlarda tuproqni ishlash.	Slayd	2	0.3	
	2.2	Baronalash sifatini baholash ekish sifatini baholash	A	2	1	Sug'oriladigan, melioratsiya qilinadigan va yangidan o'zlashtiriladigan sharoitlarda tuproqni ishlash.	Slayd	2	0.3	
	3.1	3-mavzu. Qishloq xo'jaligi ekinlarning hayotiy omillari va ularni dehqonchilikda tartibga solish.	M	2		Primitiv, ekstensiv, oraliq va jadal dehqonchilik sistemalari va ularning ko'rinishlari.	Esse	2	0.3	
	3.2	Ekish sifatini baholash	A	2	1	Primitiv, ekstensiv, oraliq va jadal dehqonchilik sistemalari va ularning ko'rinishlari.	Albom (chizma)	2	0.3	
	4.1	4-mavzu. Dehqonchilik tizimlarining tarixiy rivojlanish davrlari, primitiv, ekstensiv, intensiv	M	2		Tuproqni ishlash	Albom (chizma)	2	0.3	

	dehqonchilik Tuproqqa ishlov berish								
4.2	Urug' larning sifatini aniqlash, o'rtacha namuna olish	A 2	1	Tuproqni ishlash	Albom (chizma)	2	0.4		
5.1	5-mavzu. Tuproqqa ishlov berish.	M 2		Urug', uning sifat ko'rsatkichlari va ekish		2	0.3		
5.2	Urug' larning tozaligini aniqlash, 1000 dona urug' og'irligini aniqlash	A 2	1	Urug', uning sifat ko'rsatkichlari va ekish	Og'zaki	2	0.3		
6.1	6-mavzu. Urug' ning tozaligini aniqlash, 1000 dona urug' og'irligini aniqlash	M 2		Dehqonchilik tizimlari va ekologik muammolar	Og'zaki	2	0.4		
6.2	Urug' ning namligini, unuvchanligi aniqlash	A 2	1	Dehqonchilik tizimlari va ekologik muammolar	Slayd	2	0.3		
7.1	7-mavzu. Qishloq xo'jaligi ekinlarini ekish.	M 2		Almashlab ekish	Slayd	2	0.4		
7.2	Urug' ning unish energiyasi, ekishga yaroqliligini aniqlash	A 2	1	Almashlab ekish	Slayd	2	0.3		
8.1	8-mavzu. Almashlab ekish, ekinlar yakka ziroatchiligi	M 2		Dehqonchilikning ilmiy asoslari	Esse	2	0.4		
8.2	Urug' ning ekish me'yoriini aniqlash	A 2	1	Dehqonchilikning ilmiy asoslari	Esse	2	0.3		
9.1	9-mavzu. Almashlab ekishni ahamiyati, tasnifi, loyihalash, joriy etish, baholash.	M 2		Begona o'tlar va ularga qarshi kurash.	Konspekt	2	0.4		
9.2	Almashlab ekishni tayyorlash va almashlab ekish haqida	A 2	1	Begona o'tlar va ularga qarshi kurash	Konspekt	2	0.3		
10.1.	10-mavzu. Sug'orish, botqoqlikni quritish, yer sho'rini yuvish.	M 2		Begona o'tlarga qarshi kurash usullari.	Konspekt	2	0.4		
10.2.	Almashlab ekish rotatsion jadvalini tuzish.	A 2	1	Begona o'tlarni hisobga olish usullari.	Konspekt	2	0.3		

11.1.	11-mavzu. Begona o'tlar haqida Begona o'tlarning keliridigan zarari, biologik xususiyatlari, Begona o'tlarni hisoblab va qarshi kurash chora- tadbirlari	M 2		Begona o'tlarni xaritaga tushirish	Konspekt	2	0.3		
11.2.	Gierbariy asosida begona o'tlarning tavsifohomasini tuzish	A 2	1	Begona o'tlarni xaritaga tushirish	Slayd	2	0.4		
12.1	12-mavzu. Begona o'tlarning tasnifi	M 2		Almashlab ekishni ishlab chiqish.	Slayd	2	0.3		
12.2.	Begona o'tlarning morfologiyasini	A 2	1	Almashlab ekishni ishlab chiqish.	Slayd	2	0.4		
13.1.	13-mavzu. Tuproq va suvning bir-biriga nisbati	M 2		Almashlab ekishni rotatsiya jadvali va sxemasini tuzish.	Slayd	2	0.3		
13.2.	Daladagi begona o'tlarni ko'z bilan qarab hisoblash. Begona o'tlarni tarozida tortib hisoblash.	A 2	1	Almashlab ekishni rotatsiya jadvali va sxemasini tuzish.	Slayd	2	0.4		
14.1.	14-mavzu Sug'orishning o'simliklar ildiz tizimi rivojlanishiga va hosildorlikka ta'siri	M 2		Urug' ning tozaligi va absolyut og'irligi va unuvchanligini aniqlash	Slayd	2	0.3		
14.2.	O'simliklar tomonidan tuproqdagi oziq- moddalar chiqib ketishini hisoblash	A 2	1	Urug' ning tozaligi va absolyut og'irligi va unuvchanligini aniqlash	Slayd	2	0.4		
15.1.	15-mavzu. O'g'itilash tizimining maqsadi va vazifalari. O'g'itlar hosildorligini o'stirish manbai.	M 2		Tuproqni ishlash	Albom (chizma)	2	0.3		
15.2.	ildiz va ang'iz - qoldiqlarning tuproq ozuq rejimiga ta'siri Jami:	A 2	1	Tuproqni ishlash	Albom (chizma)	2	0.3		
	Oraliq nazorat	60	15	Joriy nazorat		60	10		

Modul	Mavzu	Dars	Soati	Baill	Mustaqil ta'lim va mustaqil ish	Bajarish shakli	Vaqt	Baill	Muddati
I	I	M	2	I	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.	Ko'rsatma	2	0.3	
	1-mavzu. "O' simlikshunoslik" faniga kirish								
	Donli ekinlar: sistematikasi va anatomik tuzilishini o'rganish.	A	2	I	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik.	Ko'rsatma	2	0.3	
	2-mavzu. Donli ekinlar	M	2		Moyli va poliz ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi.	Sla	2	0.3	
	Donli ekinlarni doniga qarab aniqlash, mayсалash, to'planish fazalarini aniqlash	A	2	I	Moyli va poliz ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi.	Sla	2	0.3	
	3-mavzu. Bug'doy, javdar, arpa va suli	M	2		Ildiz va tuganak mevali ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi.	Ess	2	0.3	
	Bug'doyning genetik guruhini ba turlarini aniqlash	A	2	I	Ildiz va tuganak mevali ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, biologik, botanik xususiyatlari va agrotexnikasi.	Al	2	0.3	
	4-mavzu. Ikkinchi guruh don ekinlari. Sholi, tariq.	M	2		Tuganak va ildiz mevali ekinlar	Al	2	0.3	
	Ishlab chiqarish sharoitida makkajo'xorning Geterozis duragaylarini olish	A	2	I	Tuganak va ildiz mevali ekinlar	Al	2	0.4	
	5-mavzu. Dukkakli don ekinlari	M	2		Moyli va efirmoyli ekinlar		2	0.3	

A	2	1	Moyli va efirmoyli ekinlar	Og'zaki	2	0.3
			Dukkakli don ekinlarni gul to'plami mevasiga, urug'iga, maysasiga, bargiga qarab aniqlash			
M	2		6-mavzu. No'xat, ko'k no'xat, soya va loviyaning xalq xo'jaligidagi ahamiyati	Og'zaki	2	0.4
A	2	1	Moyli o' simliklarning tavsifi va sistematik belgilari	Sla	2	0.3
M	2		7-mavzu. Moyli va efirmoyli ekinlar	Sla	2	0.4
A	2	1	Moyli o' simliklarni o'rganish	Sla	2	0.3
M	2		8-mavzu. Efirmoyli ekinlar. Yer yong'oq, moyli zig'ir, kanakunjut	Ess	2	0.4
A	2	1	Totali o' simliklarni ularning to'plasi va urug'iga qarab aniqlash	Ess	2	0.3
M	2		9-mavzu. Totaliekinlar	Kon	2	0.4
A	2	1	G' o' zaning o' sish rivojlanishi va mevasi xalq xo'jaligining tuzilishi.	Kon	2	0.3
M	2		10-mavzu. Tuganak va ildiz mevali ekinlar	Kon	2	0.4
A	2	1	Tuganak va ildiz mevali ekinlarning umumiy xususiyatlari	Kon	2	0.3
M	2		11-mavzu. Ildiz mevali (shakar to'plovchi) ekinlar	Kon	2	0.3
A	2	1	Tuganak va	Sla	2	0.4

VI. Ta'lim natijalari (Kasbiy kompetensiyalari) Learning Outcomes (Professional Competences)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- dehqonchilikning ilmiy asoslari; o'simliklarning hayot omillari va tashqi muhit sharoiti; dehqonchilik qonunlari; tuproqlarning unumdorlik va madaniylashtirish darajasi; tuproqlarning suv, havo, issiqlik va ozaqa rejimlari; begona o'tlarning zarari, biologik xususiyatlari va klassifikatsiyasi; almashlab ekishni taqazo etadigan omillar va klassifikatsiyasi; tuproqni ishlashdagi texnologik jarayonlar; ishlov berish tizimi va usullari; ekin ekish muddati, usullari va normasi; dehqonchilikning ekstensiv va intensiv tizimlari; madaniy o'simliklar va ularning kelib chiqishi; madaniy o'simliklarning tasnifi, botanik va biologik xususiyatlari; navlari, turlari, ekinlarni yetishtirish usullari va agrotexnikasi; umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslikning nazariy va amaliy masalalarini o'rganishda qo'llaniladigan tuproqshunoslik ta'lim yo'natishiga oid zamonaviy tadqiqot usullari; ulardan oqilona foydalana olish to'g'risida **tasavvurga ega bo'lishi**;
- tuproq unumdorligini saqlash va oshirish; dehqonchilikda tuproq rejimlarini boshqarish, begona o'tlarga qarshi agrotexnika, kimyoviy va biologik kurash; maydonlarni begona o'tlar bilan ifloslanganlik darajasini aniqlash; almashlab ekishni o'zlashtirish va joriy qilish, tuproqni sifatli ishlash, urug'lik materialni ekishga tayyorlash, ekish muddati, usuli va normasini belgilash; zamonaviy dehqonchilik tizimlarini qo'llash, ekologik holati yomon, buzilgan yerlarni qayta tiklash; o'simliklarning morfologik belgilarini, turlarini aniqlash; ekinlarning rivojlanish fazalari, shoxlanish tiplarini, gul tuzilishlarini fenologik kuzatish; ekinlarning urug'ini tashqi belgilariga qarab aniqlash **ko'nikmalariga ega bo'lishi**;

tuproq rejimlari va uni boshqarish; begona o'tlar va ularga qarshi kurash; ilmiy asoslangan almashlab ekish; tuproqni ilmiy asosda ishlash; ekin ekish; dehqonchilikdagi ekologik muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish; o'simliklarning o'sish va rivojlanish qonuniyatlarini bilishi uchun laboratoriya va dala tajriba usullarini o'tkazish; donli, dukkakli, don, moyli, to'lali, ildiz va tuganak mevali ekinlar sistematisasi tuzish **malakalariga ega bo'lishi kerak**.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari (Educational technologies and); methods:

- ma'ruzalar,
- interfaol keys stadlar,
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar),
- guruhlarda ishlash,
- taqdimotlarni qilish,

VIII. Kreditlarni olish uchun talablar (Requirements for obtaining loans):

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil muhohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

IX. Talabalar bilimini kredit.baholash tizimi asosida nazorat qilish jadvali va baholash mezonlari(Assessments)

Umumiy dehqonchilik va o'simlikshunoslik fanga ta'lim yo'nalishida 60 soat ma'ruza, 60 soat amaliy mashg'ulot va 120 soat mustaqil ta'lim ajratilgan. Universitet nizomi bo'yicha bu 240 soat yuklama hajmiga 8 kredit beriladi. Hemiis dasturidagi kredit baholash tizimidagi 100 ball, o'zlashtirish chegarasi esa 60 forzdir. Joriy va oraliq nazoratda talaba jami 50 ball to'plashi mumkin. Talaba yakuniy nazoratda esa 50 ball to'playdi.

JN mezonlari:

JN. Talaba seminar mavzu rejasiga tayyorlanib muhokamada qatnasha, har bir mavzu uchun 0,53 ball berib boriladi, jami 8 ball to'playdi. (15 ta mavzu*0,53 ball=7,95 ball, kreativ fikri bo'lsa

ildizmevali ekinlar ulami urug'i, maysalari, barglari va ildizmevasiga qarab aniqlash.	M 2	Tolali o'simliklarni ularning to'lasini va urug'iga qarab aniqlash.	Sla yd	2	0.3
Kartoshka va qand lavlagi ildizning tuzilishi.	A 2	To'lali o'simliklarni ularning to'lasini va urug'iga qarab aniqlash.	Sla yd	2	0.4
13-mavzu. Yem.xashak ekinlari	M 2	G'o'zaning o'sish rivojlanishi va mevashoxtarining tuzilishi.	Sla yd	2	0.3
Yem.xashak ekinlari.	A 2	G'o'zaning o'sish rivojlanishi va mevashoxtarining tuzilishi.	Sla yd	2	0.4
14-mavzu. Beda va uni yetishtirish	M 2	Tuganak va ildizmevali ekinlarning umumiy xususiyatlari, ulami urug'i, maysalari, barglari va ildizmevasiga qarab aniqlash.	Sla yd	2	0.3
Ko'p yillik va bir yillik dukkakli o'tlar	A 2	Tuganak va ildizmevali ekinlarning umumiy xususiyatlari, ulami urug'i, maysalari, barglari va ildizmevasiga qarab aniqlash.	Sla yd	2	0.4
15-mavzu. Beda agrotexnologiyasi	M 2	Yem.xashak ekinlari. Ko'p yillik va bir yillik dukkakli o'tlar.	Al bom (chiz ma)	2	0.3
Dukkakli o'tlarni bargga va to'p gulgiga qarab aniqlash. Beda va sebarganing morfologik tuzilishi	A 2	Yem.xashak ekinlari. Ko'p yillik va bir yillik dukkakli o'tlar.	Albo m (chiz ma)	2	0.3
				60	10

0.05 ball beriladi). 1.15 mustaqil ish topshiriqlarining har biriga esa 0.8 baidan beriladi, jami 12 ball to'playdi. (15ta mustaqil ish*0.8 ball=12 ball). Talaba TMI topshiriqlarining 1.15 mavzularini konespekt shaklida taqdim etib boradi. Har bir seminar mashg'ulotida bitfa seminar va bitfa mustaqil ish mavzusini konespektlashirish lozim. Keyingi mashg'ulotda o'tilgan seminar va mustaqil ish mavzusi so'ralmaydi hamda ball berilmaydi. Har bir seminar mashg'ulotidagi talabanning faoliyati 1.33 ballni tashkil qiladi. Demak, 15*1.33=19.95 Kreativ fikri uchun 0.05 ball jami 20ball.

JN balllar(20ball) konvertatsiyasi

baho	ball	o'zlashtirish
"5"	18.20	90.100%
"4"	14.17	70.89.9%
"3"	12.13	60.69.9%
"2"	11	0.59.9%

ON mezonni (30ball)

ON: Oraliq nazorati ma'ruza mashg'uloti tugagandan so'ng o'tkaziladi. Oraliq nazoratida talabaga og'zaki yoki test savollari asosida 12 ball olishi mumkin. ON mustaqil ishi uchun modul jadvali asosida topshiriqlarini berilgan muddatda topshiradi. **Belgilangan muddatda taqdim qilinmagan mustaqil ishlar qabul qilinmaydi.** Modulda belgilangan mustaqil ta'lim va mustaqil ish uchun talaba 18 ball to'playdi. Talaba umumiy 30 ball to'playdi.

ON ballar konvertatsiyasi

baho	ball	o'zlashtirish
"5"	27.30	90.100%
"4"	21.26	70.89.9%
"3"	18.20	60.69.9%
"2"	17	0.59.9%

YaN mezonni(50ball)

YaN: Yakuniy nazorat yozma shaklida o'tkazilsa, talabaga beshta savoldan iborat variantlar taqdim etiladi. Ularning uchasi mustaqil ta'limlarga tegishli savollar bo'ladi. Har bir yozma savollarga to'liq yozilgan javobi uchun 10 ball beriladi. Jami 50 ball).

YaN ballr konvertatsiyasi

baho	ball	o'zlashtirish
"5" baho	45.50	90.100%
"4" baho	35.44	70.89.9%
"3" baho	30.34	60.69.9%
"2" baho	29	0.59.9%

1. Izoh: O'ROO MTVning 2018 yil 9 avgustidagi 19.2018-son buyruqi (OTM) talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risidagi nizom) 1-jadvali (baholashni "5" baholik shkaladan 100 ballik shkalaga o'tkazish jadvali) 2. jadval (Oliy ta'lim talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash jadvali O'zbekiston tizimi) asosan konvertatsiya qilinadi.

2. izoh: VMning 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli (OTM ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida) qarori 1. ilovasi (OTM o'quv jarayoniga kredit modul tizimini joriy etish tartibi to'g'risida nizom) ning 1-bob 1.4 bandi, 4-bob 1.14 bandi, 6-bob 29.30.31 bandi, 8-bob 41 bandiga muvofiq kredit beriladi.

Talabalar o'zlashtirishini baholash tizimlarini qiyosiy taqqoslash

JADVALI

"5" baholik tizimi ("5" (a lo)	Yevropa kredit transfer tizimi (E.F.T.S. European Credit Transfer System)	"100" ballik shkala (%)
"A"	"A"	90 — 100
"B"	"B"	70 — 89,9
"C"	"C"	60 — 69,9
"D"	"D"	0 — 59,9
"E"	"E"	
"F"	"F"	
"FX"	"FX"	
"2" (qoniqarsiz)	"F"	

X. TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI (LIST OF RECOMMENDED LITERATURE)

Asosiy adabiyotlar:

1. Kenjaev Yu., Sidiqov S., Artikov X. Umumiy dehqonchilik. O'quv qo'llanma, Toshkent, 2017.
2. Atabaeva X. O'simlikshunoslik. Toshkent, 2006.
3. Niklyaev V.S. Osnovy tekhnologii sel'skoxozyaystvennogo proizvodstva. Zemledelie i rastenievodstvo. Balima, 2000. 557 s. ISBN: 5 93384 013 0
4. Oripov R.O., Xalilov N.X. O'simlikshunoslik. Toshkent, 2007 384 b.
5. Sidiqov S. Umumiy dehqonchilik. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2008.
6. Belenkov A.I., Pleskachev Yu.N., Nikolaev V.A., Krivosov I.V., Mazirov M.A. Zemledelie: Uchebnik — M., 2015. — 302 s.
7. Yornatova D. Data ekinlari biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi. Toshkent, 2000.
8. Sidiqov S., Faxrutdinova M. Tuproqshunoslik va o'simlikshunoslik asoslari. Toshkent, Universitet, 2005.

Qo'shimcha adabiyotlar:

9. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. —T.: O'zbekiston, 2017. 488 b.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi 2017 yil 7 fevraldagi PF.4947-sonli Farmoni.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi 2019 yil 8 oktyabrda gi PF.5847-son Farmoni.
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish chora.tadbirlari to'g'risida" gi 2019 yil 11 iyuldagi PQ.4391-son qarori.
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2019 — 2023 yillarda Mirzo Ulug'bek nomidagi tubdan takomillashtirish talab yuqori bo'lgan mullakali kadrlar tayyorlash tizimini yil 17 iyundagi PQ.4358-son qarori.
14. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora.tadbirlar to'g'risida" gi 2018 yil 5 iyundagi PQ.3775 —son qarori.
15. Sidiqov S., Kenjayev Yu.Ch. Umumiy dehqonchilik fanidan amaliy mashg'ulotlari. Toshkent, 2016.
16. Sidiqov S. Umumiy dehqonchilik. O'quv qo'llanma, Toshkent, 2005.

17. Xaidmuhamedova Z., Qulmurodova Yo. O'simlikshunoslik. Uslubiy qo'llanma. Toshkent Universitet, 2010.
 18. Xaidmuhamedova Z. Osimlikshunoslik. Uslubiy qo'llanma. Toshkent Universitet, 2010.
- Axborot manbalarini:**
19. www.iersu.uz
 20. www.lib.iersu.uz
 21. www.nuu.uz
 22. www.pedagog.uz
 23. www.ziyounet.uz

XI. Termiz davlat universiteti. Ekologiya va tuproqshunoslik kafedrasi tomonidan ishlab

Fan (modul) uchun ma'sul:

Abramatov M.B. - TerDU, "Ekologiya va tuproqshunoslik" kafedrasi mudiri,
biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Saidov Muhamad – qishloq xo'jalik fanlari nomzodi, dotsent

Taqrizehilar:

S.M. Boltayev – Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish institute
professori.

K.I. Fayziyev – Guliston davlat universiteti "Tuproqshunoslik" kafedrasi katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d.